

Otvoreni pristup istraživačkim podacima

Alen Vodopijevac [alen@irb.hr] / Institut Ruđer Bošković, Zagreb

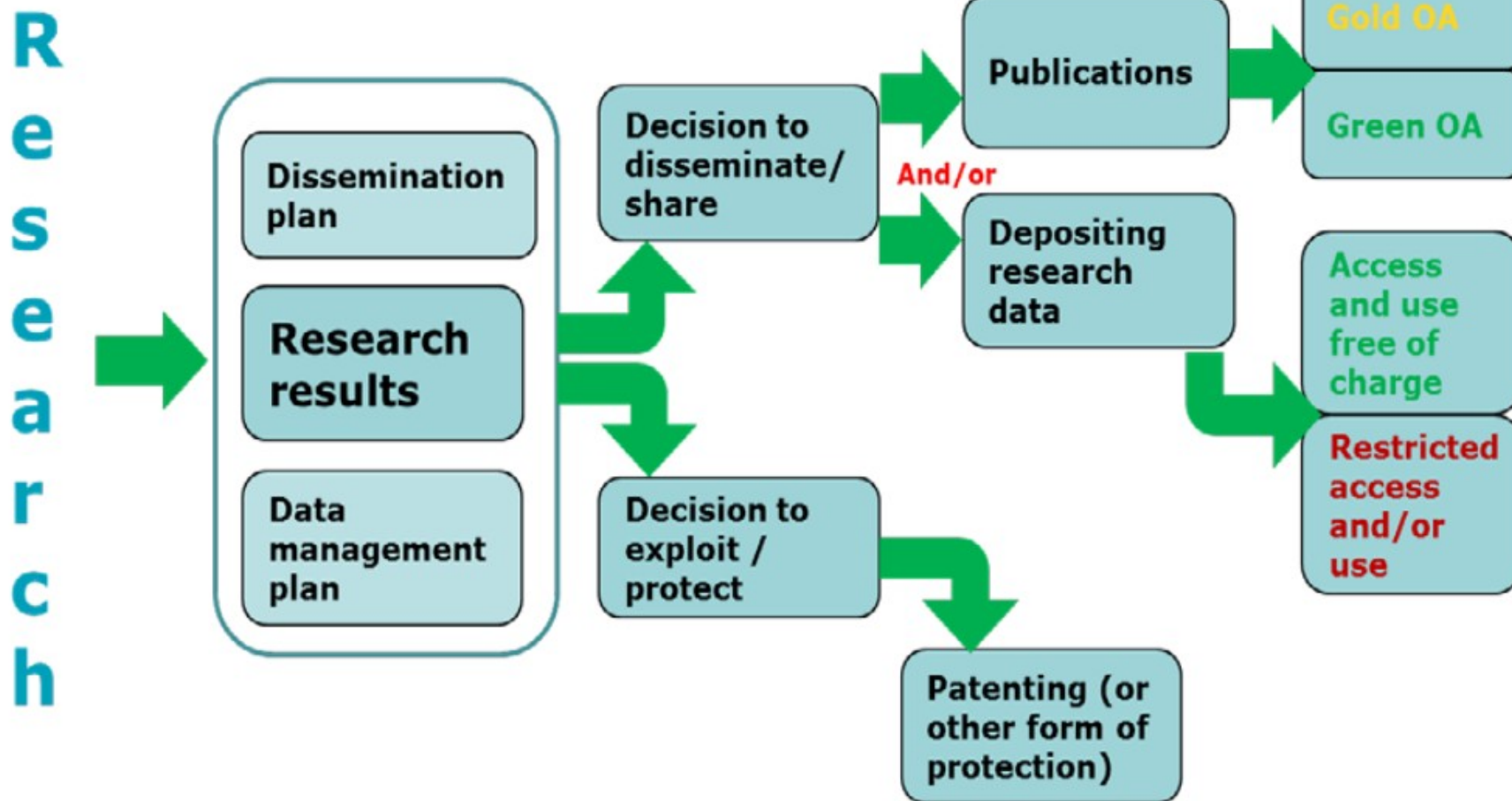
Plan za danas

- **Zašto** istraživački podaci (IP) trebaju biti javno dostupni?
 - općenito o podacima
- **Kako** istraživačke podatke učiniti javno dostupnima?
 - **Planiranje** upravljanja istraživačkim podacima
 - organizacija i dokumentiranje podataka
 - pohrana i sigurnost
 - intelektualno vlasništvo i etička pitanja
 - dijeljenje podataka i pravo na pristup

Imperativ dostupnosti podataka

- Znanost počiva na akumulaciji znanja (i promjenama paradigmi)
 - Napredak temeljen na postojećim spoznajama
 - Dijeljenje i ponovno korištenje
 - Suradnja
- Da bi se osiguralo **neometano funkcioniranje i napredak znanosti izvorni (primarni) istraživački podaci moraju biti slobodno dostupni!***

Otvoreni pristup

H2020 Open Data Pilot (1)

- Obveza pohrane i objave istraživačkih podataka nastalih u okviru projekata financiranih sredstvima EK (javna sredstva)
- Smjernice za otvoreni pristup publikacijama i podacima u okviru H2020
http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf

H2020 Open Data Pilot (2)

- Izrada Plana za upravljanje istraživačkim podacima tijekom prvih 6 mjeseci trajanja projekta
- Mogućnost izuzeća od te obveze (opt out)
- Objava izvornih podataka potrebnih za validaciju usporedo s objavom rada
- Omogućavanje besplatnog pristupa podacima korištenjem CC-BY ili CC0 licenci

H2020 Open Data Pilot (3)

29.3 Open access to research data

[OPTION for actions participating in the open Research Data Pilot: Regarding the digital research data generated in the action ('data'), the beneficiaries must:

- (a) deposit in a research data repository and take measures to make it possible for third parties to access, mine, exploit, reproduce and disseminate — free of charge for any user — the following:*
 - (i) the data, including associated metadata, needed to validate the results presented in scientific publications as soon as possible;*
 - (ii) other data, including associated metadata, as specified and within the deadlines laid down in the 'data management plan' (see Annex 1);*
- (b) provide information — via the repository — about tools and instruments at the disposal of the beneficiaries and necessary for validating the results (and — where possible — provide the tools and instruments themselves).*

This does not change the obligation to protect results in Article 27, the confidentiality obligations in Article 36, the security obligations in Article 37 or the obligations to protect personal data in Article 39, all of which still apply.

As an exception, the beneficiaries do not have to ensure open access to specific parts of their research data if the achievement of the action's main objective, as described in Annex 1, would be jeopardised by making those specific parts of the research data openly accessible. In this case, the data management plan must contain the reasons for not giving access.]

Article 29.3 of the Model Grant Agreement

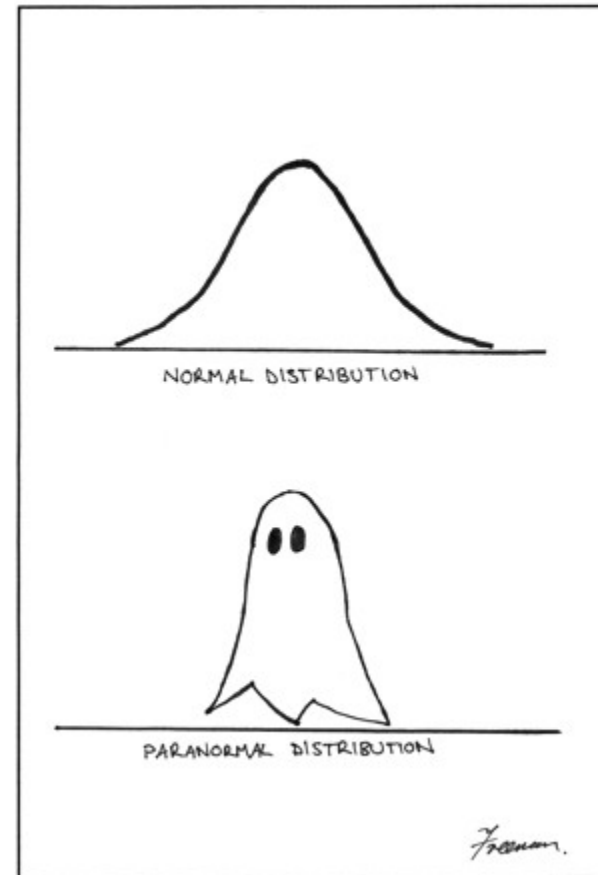
Zašto dijeliti podatke?

- Prije interneta dostupnost podataka bila je ograničena i vremenskom i prostornom dimenzijom
 - Osim moralne
- Danas postoje svi preduvjeti za neometanim dijeljenjem podataka no još uvijek ne postoji spoznaja o korisnosti za cijelu zajednicu
 - Ostaje sporna moralna komponenta

A zašto ne dijeliti podatke?

- Validacija rezultata
- Sekundarne analize
 - Meta analize
- Suradnja (GENOM)
- Obrazovanje

A visual comparison of normal and paranormal distributions, Matthew Freeman, J Epidemiol Community Health 2006;60:6. Lower caption says 'Paranormal Distribution' - no idea why the graphical artifact is occurring

Prednosti - VALIDACIJA REZULTATA

```
int getRandomNumber()  
{  
    return 4; // chosen by fair dice roll.  
              // guaranteed to be random.  
}
```

<http://xkcd.com/221/>

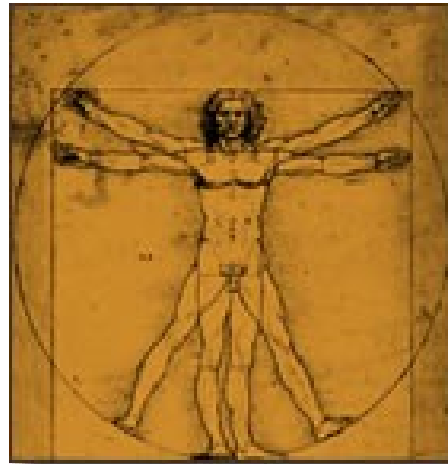
- http://en.wikipedia.org/wiki/Scientific_misconduct
- Razne vrste 'znanstvenih nepodopština'*

Prednosti - SEKUNDARNE ANALIZE

- Ponovno korišćenje postojećih podataka
 - Na drugačiji način
 - Testiranje drugačijih hipoteza
 - Ponavljanje istraživanja te usporedba s novoprikupljenih podataka
 - Meta analize
 - Usporedba s drugim izvorima podataka (?)

Prednosti - SURADNJA

- GENOME projekt

<http://www.genome.gov/10001772>

<http://unlockinglifescode.org/timeline?tid=4>

ftp://ftp.ensembl.org/pub/release-77/fasta/homo_sapiens/dna/

Prednosti - OBRAZOVANJE

RESEARCHER DATA SHARING INSIGHTS

WILEY

- Wiley's Researcher Data Insights Survey was launched earlier this year to understand how and why researchers make their research data publicly available. The study's results, highlighted below, are intended to advance the global conversation about data sharing and help Wiley better meet the needs of our researchers, authors, and partners in the rapidly evolving landscape of scientific research and communications.
- The survey was deployed in March 2014 and received more than 2,250 responses from researchers around the world.

GLOBAL DATA SHARING TRENDS

Data sharing practices vary widely across research fields and geographic areas. Just over half of researchers report making their data publicly available, though archiving results in repositories is not yet the norm.

WAYS DATA IS SHARED

- 67% As supplementary material in a journal
- 37% Personal, institutional or project webpage
- 26% Institutional data repository (i.e. university or institute-sponsored)
- 19% Discipline-specific data repository
- 6% General-purpose data repository (e.g. Dryad, Figshare)
- 5% Other

Globally, researchers also report sharing their data in limited and non-permanent ways: 57% are sharing data at a conference while 42% of researchers share their data upon informal request (e.g. email, direct contact, etc.).

RESEARCHER MOTIVATIONS FOR SHARING DATA

DATA SHARING TRENDS BY COUNTRY

REASONS WHY RESEARCHERS ARE HESITANT TO SHARE THEIR DATA

- 42% Intellectual property or confidentiality issues
- 36% My funder/institution does not require data sharing
- 26% I am concerned that my research will be scooped
- 26% I am concerned about misinterpretation or misuse
- 23% Ethical concerns
- 22% I am concerned about being given proper citation credit or attribution
- 21% I did not know where to share my data
- 20% insufficient time and/or resources
- 16% I did not know how to share my data
- 12% I don't think it is my responsibility
- 12% I did not consider the data to be relevant
- 11% Lack of funding
- 7% Other

DATA SHARING BY DISCIPLINE

Data sharing, specifically by way of data repositories, is most prevalent amongst life scientists, particularly those in the earth and environmental and agriculture and food sciences.

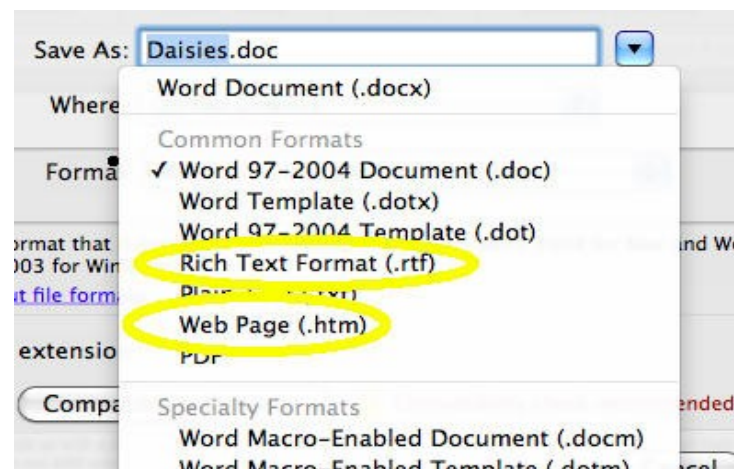
Izvor: <http://exchanges.wiley.com/> (20.11.2014.)

FOSTER

ULOGA ARHIVIRANJA U PROCESU OTVARANJA PRISTUPA PODACIMA

Format podataka

- kad govorimo o izvornim istraživačkim podacima podrazumijevamo neki od digitalnih formata
- izvorno digitalno ili digitalizirano

Niz različitih podjela

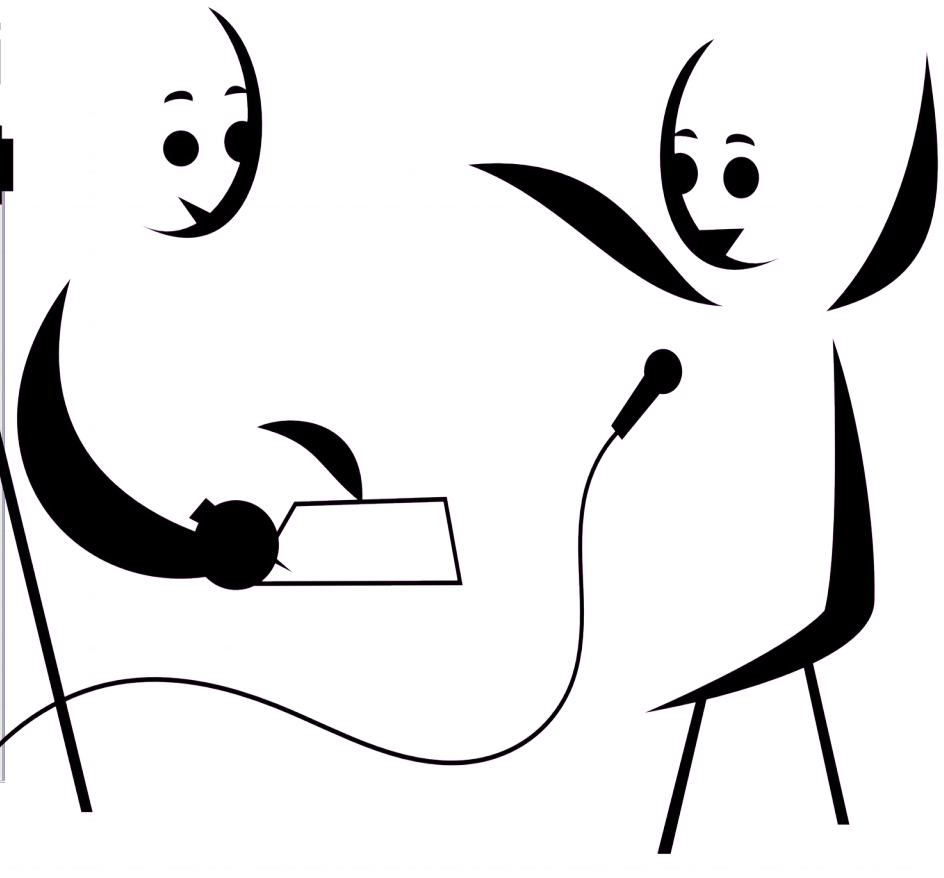
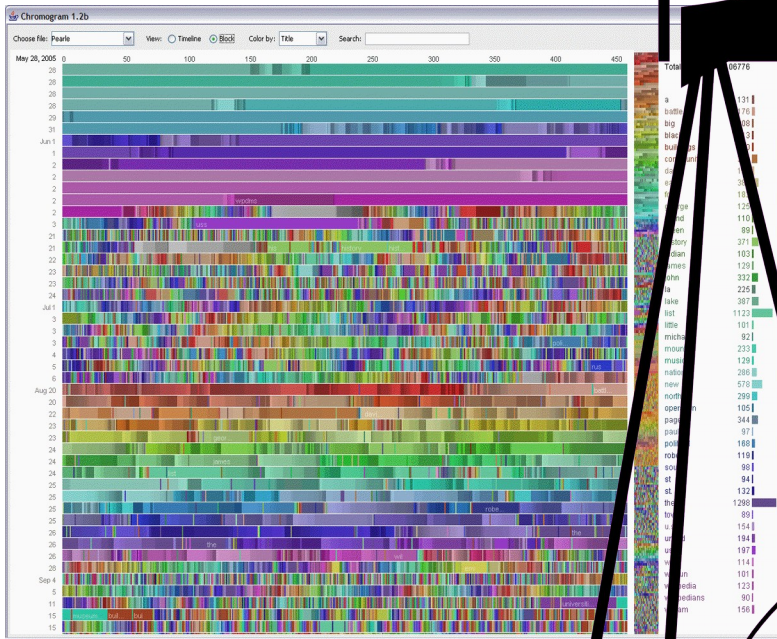
Podaci mogu biti:

- tekstualni / numerički / multimedijalni
- modeli / softver
- disciplinarno specifični
- karakteristični za određeni instrument

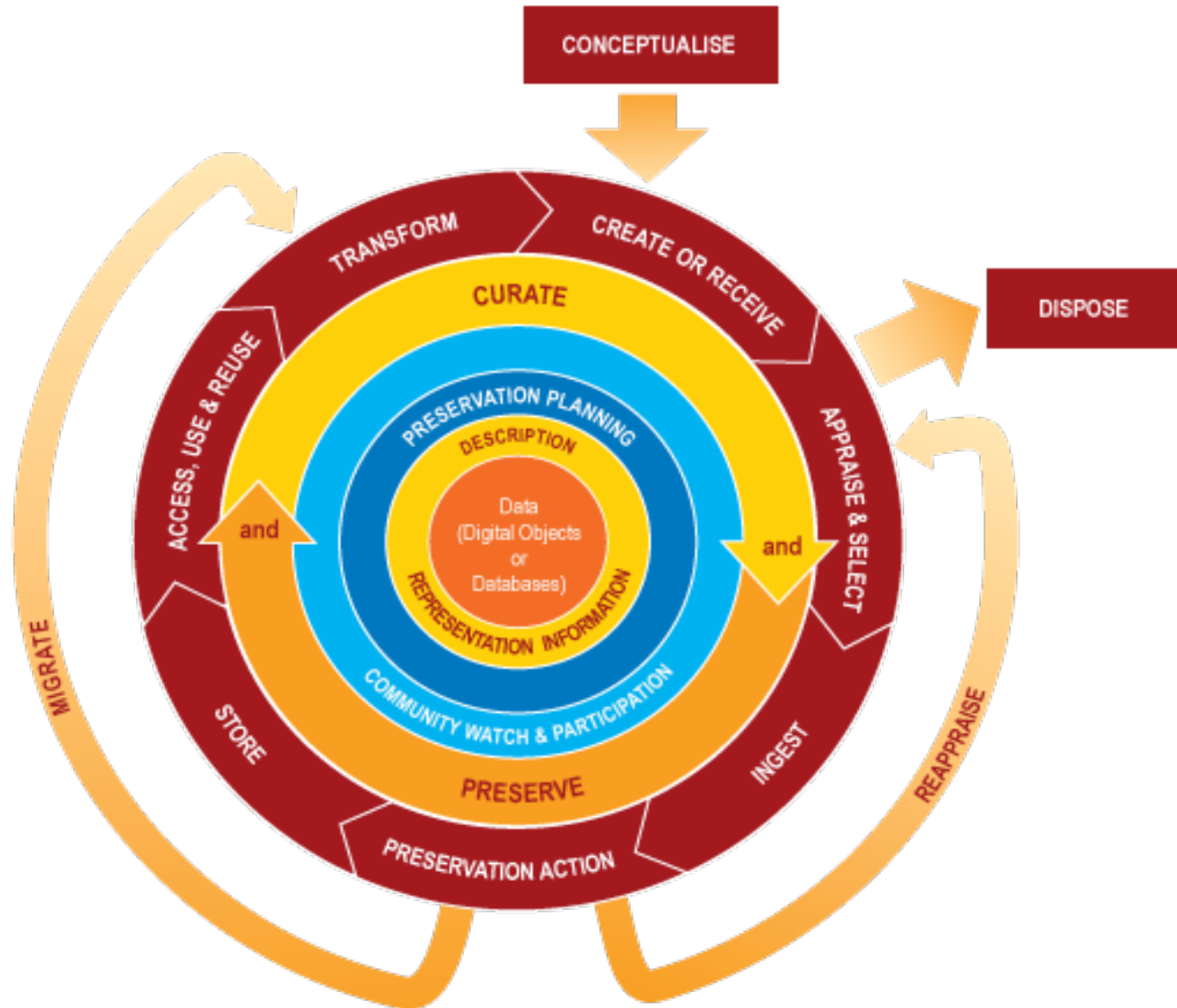
Podjele s obzirom na različite kriterije(?)

Osnovna podjela istraživačkih podataka

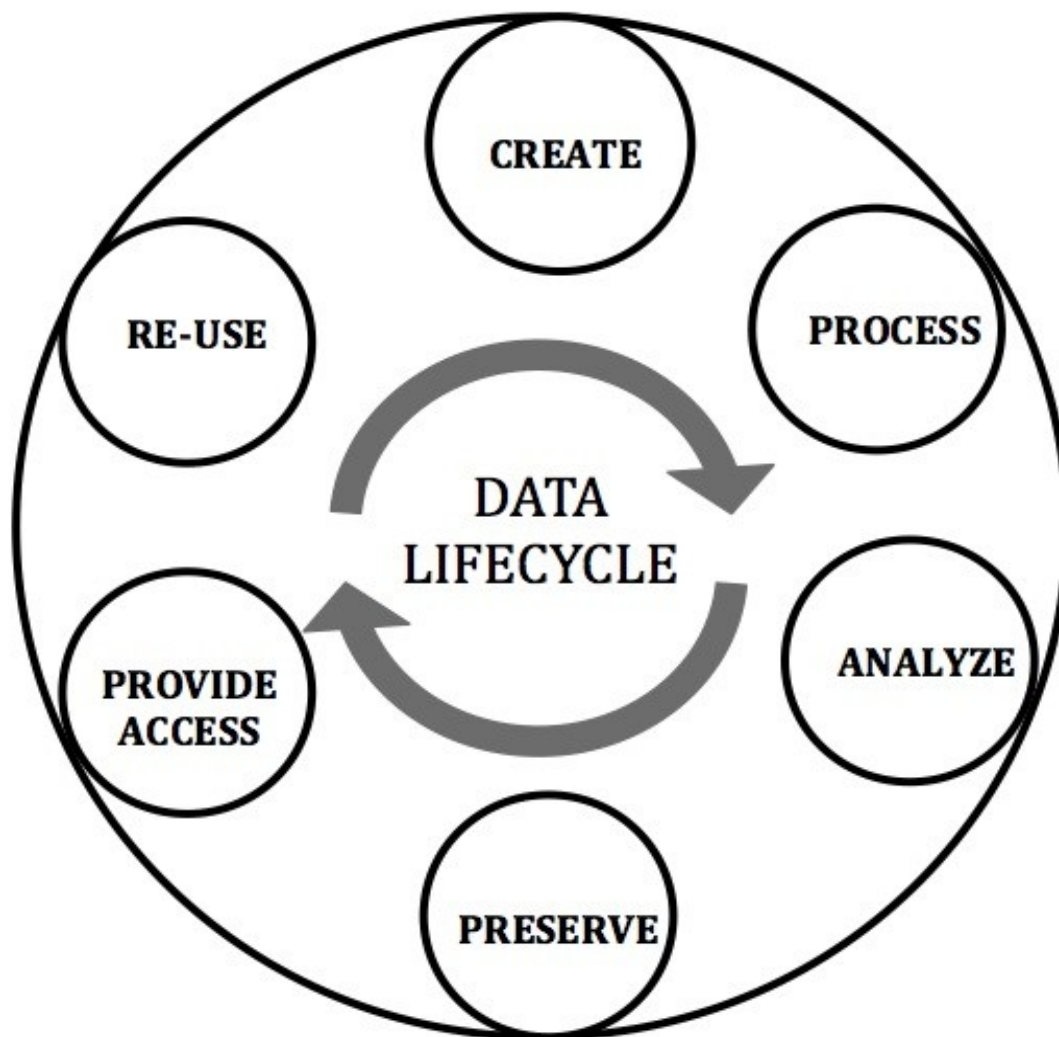
- Kvalitativni podaci
- Kvantitativni podaci

Arhiviranje podataka

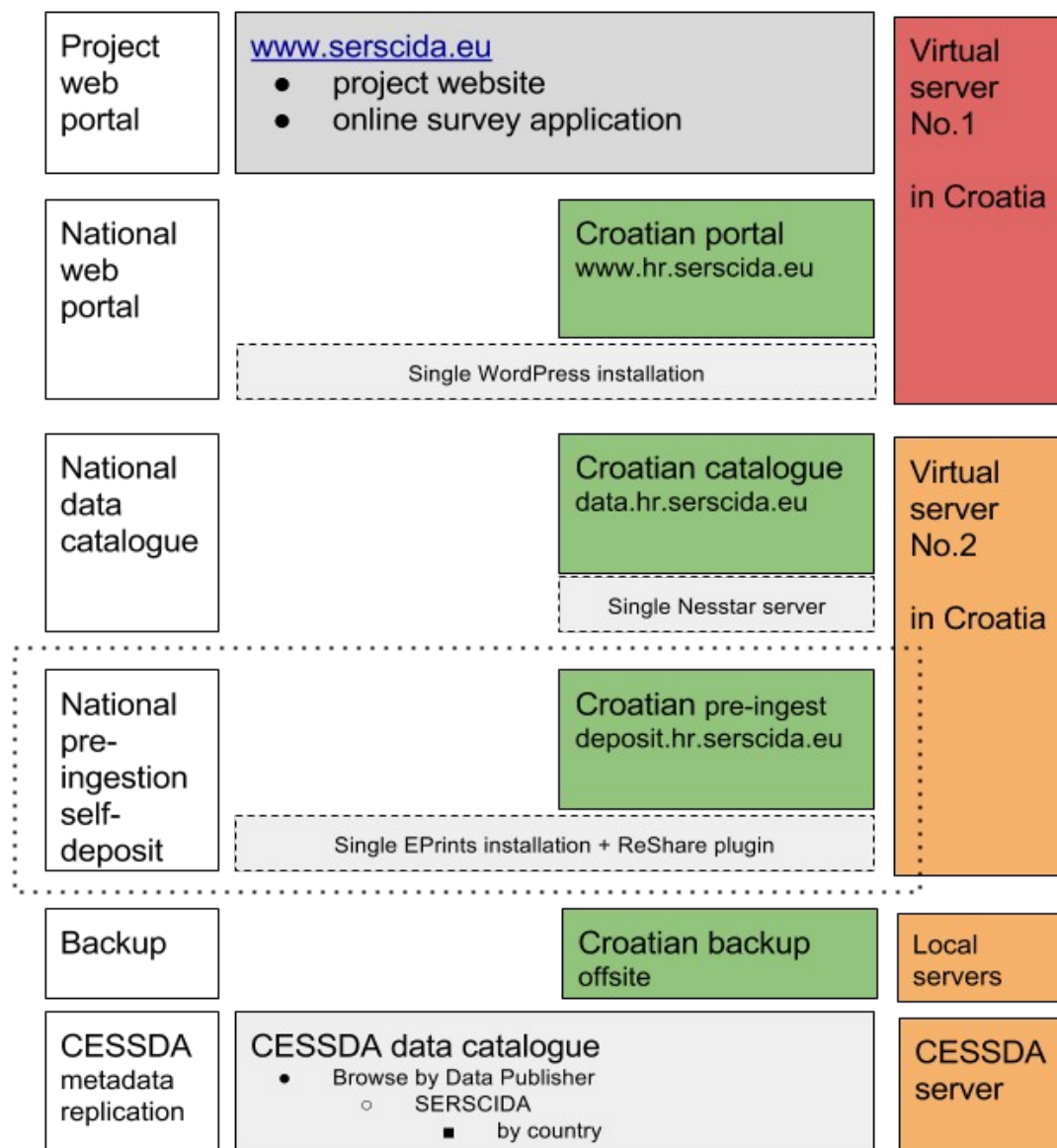
Pojednostavljeni životni ciklus

Životni ciklus podataka

- **Generiranje** podataka - osmišljavanje istraživanja, plana upravljanja istraživačkim podacima, obrasci pristanka na dijeljenje, identifikacija postojećih dostupnih podataka, prikupljanje (eksperiment, opažanje, mjerenje, simulacija)
- **Procesiranje** podataka – priprema za analizu
- **Analiza** podataka
- **Prezervacija** podataka - pohrana i sigurnose kopije, arhiviranje, opisivanje metapodacima, migracija u formate prikladne za dugotrajno očuvanje
- **Osiguravanje pristupa** podacima - dijeljenje podataka, kontrola pristupa
- **Ponovno korištenje** podataka – re-use

Primjer: SERSCIDA [www.hr.serscida.eu]

KAKO i GDJE OBJAVITI PODATKE?

Stvaranje plana upravljanja istraživačkim podacima

- Kada ne postoji specijalizirani arhiv?
- Razmisliti o:
 - Vidljivosti i dostupnosti pohranjenih podataka
 - Reguliranju prava pristupa
 - Razumljivosti i pristupačnosti
 - Prezervaciji

Objava podataka - VIDLJIVOST

- Kako će potencijalni korisnici pronaći konkretne podatke?
 - Institucijski repozitorij
 - [ZENODO](#) (OpenAIRE projekt)
 - Katalozi tematskih repozitorija
 - [Databib](#)
 - [Re3data.org](#)
 - Repozitorij časopisa(?)
- Trajni/postojani identifikatori(?)

Objava podataka - PRAVA PRISTUPA i PRAVILA KORIŠTENJA

- **Tko, kada i pod kojim uvjetima može pristupiti podacima te na koji način ih smije koristiti?**
- **Panton Principles**
 - Korištenje što otvorenijih licenci
 - <http://pantonprinciples.org/>
- **Definicija otvorenog znanja i usporedba licenci, [infografika]**
- **Pravna i etička pitanja!**

Primjer (1)

BC's Irish project leads to arrest of Gerry Adams

By [Mark Arsenault](#), [Zachary T. Sampson](#) and [Jeremy C. Fox](#) | GLOBE STAFF AND GLOBE CORRESPONDENTS MAY 01, 2014

51 COMMENTS

Objava podataka - RAZUMLJIVOST i PRISTUPAČNOST

- Kako i na koji način će podaci biti opisani
 - Dokumentacija
 - Kontekst
- Metapodaci
 - Standardi metapodataka

Podaci o podacima

- Specifičnosti metapodatkovnih standarda
 - Znanstveno područje, instrument, kontekst ..

Search by Discipline

Biology

Earth Science

General Research Data

Physical Science

Social Science & Humanities

<http://www.dcc.ac.uk/resources/metadata-standards>

Objava podataka - PREZERVACIJA

- Sigurnost pohranjenih podataka
- Osiguravanje dugoročne pohrane
- Planiranje mogućnosti pristupa korištenja nakon 5, 10, 100, (10000?) godina
 - Formati podataka, migracija
- Potencijalni troškovi prezervacije?
 - Problem licenciranja CC NC?

Kreiranje DMP-a

- Plan upravljanja istraživačkim podacima
DMPOnline – Alat za kreiranje plana

Zaključak

- Dijeliti se mora
- Upravljanje istraživačkim podacima nikada ne smije doći u ruke komercijalnih izdavača

Rasprava

